

HØJESTERET

ÅRSBERETNING 2024

Forord

Højesteret er øverste retsinstans for Danmark, Grønland og Færøerne. Højesterets virkefelt har historisk været større end nu og omfattede bl.a. indtil 1814 også Norge. I 1815 blev Norges Høyesterett etableret. Under forberedelserne bidrog også daværende justitarius (højesteretspræsident) for Højesteret i København, Colbjørnsen, som var norsk af fødsel, bl.a. med gode råd, som: "... Højesteret i Danmark kunne med sikkerhed tages til mønster; thi retsplejen dér er uden tvivl så fuldkommen, at dertil næppe findes lige i Europa".

I 2024 modtog Højesteret besøg fra justitarius og to andre højesteretsdommere ved Norges Høyesterett. De overværede behandlingen af en civil sag med både forhandling, votering og domsskrivning. Den fælles juridiske oprindelse og forståelse fornægter sig heller ikke i 2024, men der er også grundlæggende forskelligheder i arbejdsformen i de to højesteretter.

På billedet står højesteretspræsident Jens Peter Christensen og justitarius Toril M. Øie foran portrættet af justitarius Colbjørnsen, der hænger på præsidentens kontor.

Billedet på forsiden viser den lange kø til Højesteret på Kulturnatten, hvor mere end 1300 besøgte Højesteret.

Indholdsfortegnelse

1. Om Højesteret.....	3
2. Arbejdsform og sagsbehandling	3
3. Sagsstatistik.....	6
4. Højesterets andre opgaver	8
5. Indsatsområder 2024	10
6. Udvalgte afgørelser 2024.....	11

1. Om Højesteret

Højesteret har som den øverste retsinstans i Rigsfællesskabet en særlig rolle i samfundet og træffer afgørelser i alle sagstyper. Højesterets arbejdsform adskiller sig væsentligt fra de øvrige domstoles. Se herom afsnit 2 om arbejdsform og sagsbehandling.

Højesteret består af højesteretspræsidenten og 17 andre dommere. Ved udnævnelse af dommere i Højesteret lægges der – ud over at sikre de bedste juridiske og personlige kvalifikationer – vægt på at rekruttere bredt med hensyn til erfaring. Der var ingen ændringer i dommersammensætningen i 2024. En oversigt over Højesterets dommere med link til CV og artikler findes på Højesterets hjemmeside www.hoejesteret.dk.

Højesterets øvrige medarbejdere bestod i 2024 af administrationschefen, 12 dommerfuldmægtige, der i uddannelsesøjemed er ansat i 2-4 år, 11 administrative medarbejdere (bibliotekar, kon-torfunktionærer, IT-medarbejder, vagtmestre og køkkenmedhjælper) og 6 studentermedhjælpere.

2. Arbejdsform og sagsbehandling

Højesteret arbejder i to afdelinger. Der er ingen forskel på, hvilken type sager der behandles i de to afdelinger, og dommerne roterer regelmæssigt mellem afdelingerne. Dommerne fordeles mellem de to afdelinger således, at der – bortset fra de to faste retsformænd – ikke er fast dommerbesætning i afdelingerne. I øvrigt er en dommer i en to-årig periode formand for Procesbevillingsnævnet, og en dommer er i samme periode formand for Højesterets Anke- og Kæreudvalg (Ankeudvalget). Disse to dommere indgår ikke i sagsfordelingen i afdelingerne.

Højesterets Ankeudvalg forestår *forberedelsen* af alle sagstyper. Det er dog en særlig dommersammensætning (sagstilgangsudvalget), der tager stilling til anmodninger om tilladelse til anke til Højesteret af en dom fra Sø- og Handelsretten, og som behandler kæresager om henvisning af en byretssag til landsretten til behandling i 1. instans.

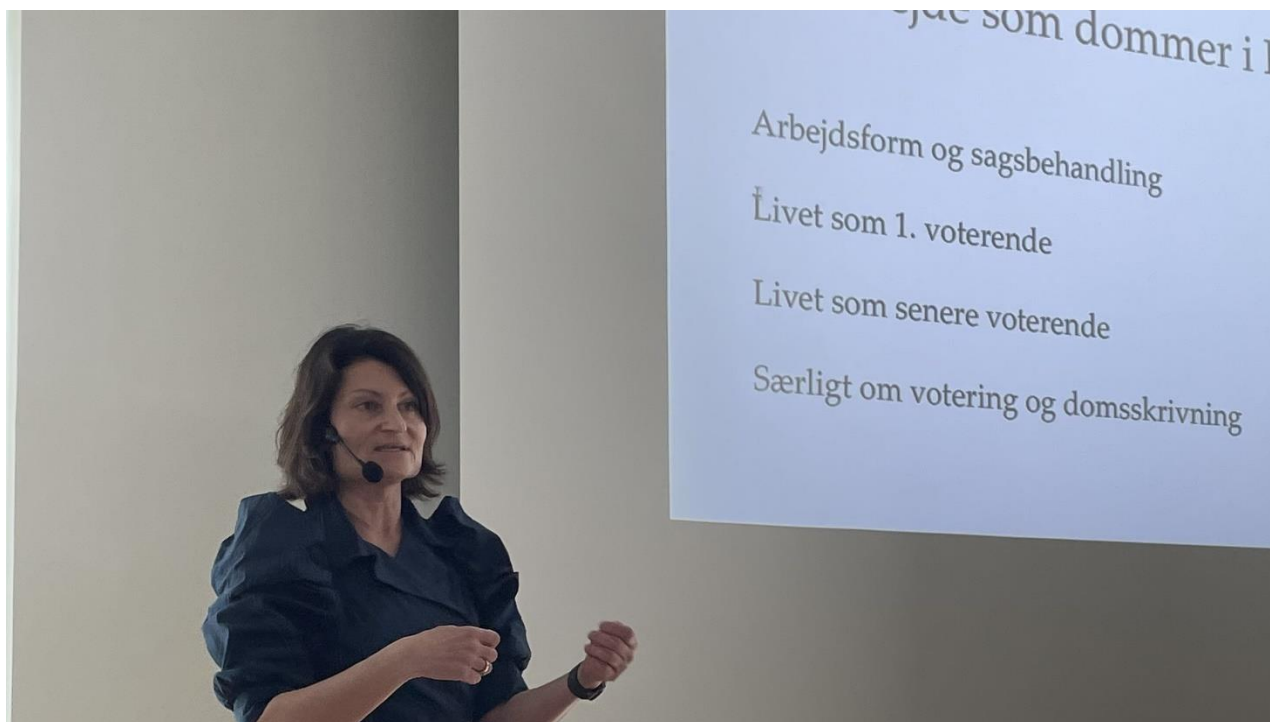
Ankeudvalget består af 3 dommere, der tager stilling til tvister under sagsforberedelsen, f.eks. fremsættelse af nye påstande og anbringender, indhentelse af supplerende oplysninger, herunder afhøring af vidner eller udmelding af syn og skøn, forelæggelse for EU-Domstolen eller Retslægerådet mv. Afgørelse træffes på grundlag af parternes skriftlige indlæg og en dommerfuldmægtigs skriftlige gennemgang af sagen og tvistepunkterne.

Tillader Ankeudvalget afhøring af parter eller vidner, gennemføres afhøringerne af den byret, hvor parterne eller vidnerne har hjemting, af Sø- og Handelsretten, hvis sagen er behandlet af denne ret i 1. instans, eller i Højesteret af en dommerfuldmægtig.

Under telefoniske retsmøder med parternes advokater drøftes sagens forberedelse og hovedforhandlingens varighed, samt om sagen er egnet til skriftlig behandling. Herved sikres det, at der afsættes den nødvendige tid til hovedforhandlingen, men heller ikke mere. Som udgangspunkt afsættes der 1 dag pr. sag til hovedforhandling. For at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af den tid, der afsættes til hovedforhandlingen, anmodes advokaterne om inden hovedforhandlingen at udarbejde en tidsplan. Ankeudvalgsformanden beslutter, om en sag skal behandles skriftligt.

Dommerfuldmægtigene yder som referendarer bistand til de førstevoterende dommere med at forberede votering og domsskrivning i de enkelte sager. Bistanden kan blandt andet bestå i undersøgelse af særlige spørgsmål, drøftelse af sagen og udarbejdelse af dele af domsudkast. Ordningen er en værdifuld bistand til den førstevoterende og af stor betydning for dommerfuldmægtigenes uddannelse i Højesteret.

I de mundtlige *hovedforhandlinger* medvirker mindst 5 dommere. I særligt principielle sager og andre sager af særlig vigtighed kan retten bestemme, at der skal medvirke flere dommere. Forud for hovedforhandlingen har dommerne gennemgået sagen, dvs. dommene fra tidligere instanser, ekstrakten med sagens relevante dokumenter, parternes sammenfattende proceskrifter og parternes materialesamling med juridisk materiale. Dommerne foretager endvidere egne undersøgelser til belysning af sagens juridiske spørgsmål. Dette forberedelsesarbejde er meget tidskrævende. Dommerne voterer dagen efter hovedforhandlingen eller eventuelt samme dag, hvis der er tid til det, og sagen ikke kræver yderligere forberedende overvejelse i lyset af advokaternes procedure under hovedforhandlingen.

Højesteretsdommer Rikke Foersom fortæller om arbejdet som højesteretsdommer.

Antallet af medvirkende dommere i de skriftligt behandlede ankesager er det samme som i de mundtligt behandlede. Dommernes forberedelse af disse sager svarer til forberedelsen af de mundtligt behandlede sager.

I de mundtligt voterede ankesager overværes dommernes votering af en dommerfuldmægtig, der udarbejder referat af voteringerne. Referaterne indsættes i voteringsprotokoller, der er et vigtigt arbejdsredskab for dommernes behandling af lignende senere sager. Voteringsprotokollerne er internt arbejdsmateriale, der først bliver offentligt tilgængelige efter 75 år.

Hvis der aflyses mundtlige hovedforhandlinger, voterer der på de afsatte dage i sager, som efter drøftelse med parterne er udtaget til skriftlig behandling, eller i kæresager. Antallet af aflyste hovedforhandlinger har retten normalt ingen indflydelse på, idet aflysninger som regel skyldes, at sagerne hæves, eller at de må udsættes på grund af sygdom eller andre ekstraordinære omstændigheder. Antallet af aflyste hovedforhandlinger har betydning for gennemløbstiden for de skriftligt behandlede ankesager. Skriftligt behandlede sager voterer også på de dage, som er reserveret til straffesager eller andre hastende sager, men hvor reservationen ikke er blevet udnyttet.

Civile anker

Behandlingen af de civile anker tilrettelægges under et telefonisk retsmøde som beskrevet ovenfor. Det sker umiddelbart efter modtagelse af svarskrift. Det betyder, at omfanget af forberedelsen normalt ikke har stor indflydelse på, hvornår sagen hovedforhandles og afsluttes, bortset fra de tilfælde, hvor der skal ske forelæggelse for EU-Domstolen eller Retslægerådet eller foretages omfattende syn og skøn mv. Hastende civile ankesager bliver berammet på reserverede retsdage og har derfor en væsentligt kortere gennemløbstid. Ud over familieretlige sager, som ikke forekommer ofte, kan der f.eks. være behov for en hurtig behandling af sagstyper, hvor der i by- og landsretter er et stort antal sager af samme karakter, der afventer Højesterets stillingtagen, hvor der er behov for afklaring på et område af væsentlig samfundsmæssig betydning, eller hvor hensynet til en alvorligt syg part kræver hurtig behandling.

Straffeanker

I straffeankesager kan Højesteret tage stilling til fortolkning af de straffebestemmelser, som påstås overtrådt, straffens udmåling, om der foreligger formelle fejl ved behandlingen i de tidligere instanser, og om det faktiske forhold, som tiltalen angår, med rette kan henføres under den lovbestemmelse, tiltalte påstås straffet efter. Højesteret kan derimod ikke tage stilling til, om beviserne er rigtigt bedømt. Forberedelse af straffeanker med skriftveksling og bevisoptagelse er sjældent forekommende, men det sker, at spørgsmål af juridisk karakter skal afklares inden berømmelsen, f.eks. forelæggelse for EU-Domstolen. Hovedforhandling i straffeanker berammes umiddelbart efter, at Rigsadvokatens ankemeddelelse er modtaget i forkyndt stand. Berømmelsen sker til en af de dage, der i forvejen er reserveret til straffesager, således at straffesager kan behandles hurtigt. Straffeanker afgøres kun på skriftligt grundlag, hvis parterne nedlægger samstemmende påstande.

Kæresager og særlige anmodninger (andragender)

Kæresager, der er indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, er ofte komplekse og ressourcekrævende. Nogle kæresager behandles af 5 dommere og nogle voteres mundtligt, således at der må afsættes retsdage i afdelingerne til behandling

Særlige anmodninger (andragender) angår primært anmodninger om tilladelse til ekstraordinær anke eller kære efter retsplejelovens § 399, anmodninger om udsættelse af straffuldbydelse af en straffedom eller de antalsmæssigt færre anmodninger om appel efter appelfristens udløb eller om aktindsigt i sager, der ikke umiddelbart kan ekspederes administrativt. Særlige anmodninger behandles på skriftligt grundlag.

Højesterets vagtmester Preben Rasmussen byder velkommen på Kulturnatten

3. Sagsstatistik

Indkomne sager

Antallet af indkomne sager var i 2024

Tabel 1 Indkomne sager – alle sagstyper

Sagstype/år	2021	2022	2023	2024
Civile anker	108	113	79	68
Straffeanker	14	24	49***	36
Civile kærer	137*	61	121	60
Straffekærer	35	38	31	31
Andragender	189*	96	368**	73
I alt	483	332	648	268

*Heraf et sagskompleks med 50 ligeartede sager.

** Antallet af andragender/særlige anmodninger steg markant på grund af enkelte borgere, der indgav et eksorbitant stort antal anmodninger.

*** Heraf sagskompleks på 28 ligeartede sager om manglende forkyndelse for russiske statsborgere

Landsrettens dom i en ankesag kan kun indbringes for Højesteret med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. I civile sager kan en part anmode om, at byretten henviser sagen til behandling i landsretten i 1. instans. Det er en betingelse for henvisning, at sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt. Landsrettens dom kan herefter indbringes for Højesteret uden tilladelse. Sø- og Handelsrettens domme kan frit ankes til landsretten, men kan også i visse tilfælde ankes til Højesteret. Højesteret vurderer selv, om betingelserne for anke er til stede. Tilladelse kan gives, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde m.m. i øvrigt taler for, at sagen indbringes for Højesteret.

Tabel 2 Modtagne civile ankesager – Højesteret som 2. eller 3. instans

Instans/år	2021	2022	2023	2024
2. instans fra Østre og Vestre Landsret	53	51	30	29
2. instans fra Sø- og Handelsretten	3	4	1	6
2. instans Den Særlige Klageret	3	1	0	1
2. instans fra Grønlands Landsret	1	0	0	0
3. instans fra Østre og Vestre Landsret	48	57	48	32
I alt	108	113	79	68

Af de i 2024 indkomne civile ankesager angik 43 sager prøvelse af myndighedsudøvelse, det vil sige afgørelser som statsinstitutioner, regioner og statsejede virksomheder har truffet inden for deres kompetenceområde. Tabel 3 angiver hvilke myndigheders afgørelser, der var til prøvelse.

Tabel 3 Prøvelse af myndighedsudøvelse

Myndighed/antal sager	2024
Skatteministeriet	8
Kommuner/Regioner	8
Ankestyrelsen/Arbejdsmarkedets Erhvervsforsikring	7
Justitsministeriet/Civilstyrelsen/politi	4
Udlændinge- og Integrationsministeriet/Udlændingenævnet	3
Øvrige	13
I alt	43

De fleste indkomne ankesager omtales kortfattet på Højesterets hjemmeside, når de modtages. Ankesager indbragt fra Den Særlige Klageret vedrører klager over domstolsjurister, hvor der har været nedlagt påstand om afskedigelse. En sådan dom kan indbringes for Højesteret uden tilladelse.

Tabel 2 og 4 viser, hvor stor en andel af Højesterets ankesager, der er hhv. 2. og 3. instanssager og hvilke underinstanser, sagerne kommer fra.

Tabel 4 Modtagne straffeanker – Højesteret som 3. instans

Modtaget fra/år	2021	2022	2023	2024
Østre Landsret	8	14	39	26
Vestre Landsret	5	10	10	9
Grønlands Landsret	0	0	0	1
I alt	14	24	49	36

Afsluttede sager

Tabel 5 Afgjort ved dom, kendelse eller beslutning, herunder afviste sager

Sagstype/år	2021	2022	2023	2024
Civile anker	91	106	103	78
Straffeanker	26	18	22	20
Civile kærer	132*	67	114	28
Straffekærer	27	31	49	20
Andragender	70	97	103	72
I alt	346	319	391	218

I 2024 modtog Højesteret 6 ankesager, hvor en af parterne havde anmodet om, at Sø- og Handelsrettens dom blev behandlet i Højesteret som 2. instans. I 2024 blev 2 af Sø- og Handelsrettens sager tilladt anket til Højesteret. Ingen anke blev afvist, men ikke alle anmodninger fra 2024 er færdigbehandlet.

I 2024 blev 15 kæresager afgjort efter mundtlig votering, som foregår på samme måde som voteringerne i de mundtligt behandlede ankesager.

Tabel 6 Hævede og bortfaldne sager

Sagstype/år	2021	2022	2023	2024
Civile anker	4	8	9	9
Straffeanker	0	1	1	1
Civile kærer	4	5	19	5
Straffekærer	0	2	1	1
Andragender	127	12	70	3
I alt	135	28	100	19

Gennemløbstiderne angiver hvor mange dage, der er forløbet fra Højesteret har modtaget sagen, til der er truffet afgørelse i sagen, eller den er afsluttet som bortfaldet eller hævet.

Tabel 7 Gennemløbstider

Sagstype/dage	2021	2022	2023	2024
Civile ankesager	320	383	331	247
Straffeanker	186	182	152	232
Civile kærer	140	148	125	92
Straffekærer	152	264	176	111
Andragender	46	42	41	33

Gennemløbstiden for sagernes behandling er faldet i forhold til 2023. Det gælder dog ikke for straffeankerne, hvor gennemløbstiden er steget.

Tabel 8 Udfaldet af civile ankesager

Resultat/Antal sager	ØL	VL	I alt
Ændring	20 (43 %)	5 (25%)	25 (37 %)
Stadfæstelse	27 (57 %)	15 (75 %)	42 (63 %)
Stadf. iht grundene	2	1	3
Stadf. i det væsentlige iht grundene	15	3	18
Stadf. med ny begrundelse	10	11	21
Sum	47	20	67

Tabel 8 angiver udfaldet af de civile ankesager, der i 2024 blev afsluttet med en materiel afgørelse. Der kan i Højesterets behandling indgå nye påstande, anbringender og beviser, der ikke har været behandlet i underinstansen og derfor ikke er indgået i underinstansens bedømmelse. I tabellen indgår kun de sager, hvor Højesteret har taget stilling til den hovedproblematik, der blev afgjort af underinstansen. De ankesager, hvor Højesteret f.eks. endte med kun at tage stilling til processuelle spørgsmål, herunder afvisning eller sagsomkostninger, er ikke medtaget.

Tabel 9 Omgørelsesprocent de seneste 4 år

Omgørelsesprocent År/instans	Østre Landsret	Vestre Landsret	Sø- og Handelsretten	I alt
2024	43	25	0	37
2023	48	41	100	49
2022	39	12	0	25
2021	21	22	0	21

Sagsbeholdning

Mens beholdningen af civile ankesager er faldet, er beholdningen af straffeanker og kæremål steget.

Tabel 10 Sagsbeholdning ultimo året

Sagstype/år	2021	2022	2023	2024
Civile anker	109	116	84	57
Straffeanker	6	12	37	52
Civile kærer	32	26	14	34
Straffekærer	22	29	10	20
Andragender	8	7	203*	9
I alt	177	190	348	172

* 198 af de verserende andragender er indgivet af samme borger.

4. Højesterets andre opgaver

Højesterets dommere har også i 2024 varetaget offentlige opgaver af generel betydning for retsplejen og domstolene ved siden af dommerhvervet. Formandsposten i Den Særlige Klageret og i en række råd og nævn bestrides af højesteretsdommere. Det gælder blandt andet Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsens bestyrelse, Bibeskæftigelsesnævnet, Straffelovrådet og Retsplejerådet.

Højesteret er sekretariat for Den Særlige Klageret, Bibeskæftigelsesnævnet og Rigsretten. Der henvises til deres respektive hjemmesider www.DenSaerligeKlageret.dk, www.Bibeskaeftigelsesnaevnet.dk og www.rigsretten.dk. Højesterets dommerfuldmægtige og kontorfunktionæ-

rer udfører opgaver for disse sekretariater.

Informationsvirksomhed om Højesterets opgaver og afgørelser mv. har fortsat høj prioritet. Højesterets præsident og dommere har i 2024 afholdt en række eksterne foredrag og oplæg om Højesteret mv. og medvirket i interviews og podcasts. De har besøgt bl.a. Folketinget, ledelseskursus i Forsvarsakademiet, DJØF-Advokater, Foreningen af danske procedureadvokater, advokatfirmaer, Kunstmuseet Louisiana, Dansk Arbejdsgiverforenings procedureseminar, Forvaltningskonferencen i Aalborg og forskellige juridiske foreninger. Foredragene mv. har bl.a. omhandlet arbejdet i Højesteret, effektiv sagsførelse, Højesterets rolle i statsstyret, arbejdet som højesteretsdommer, og særligt har højesteretspræsidenten deltaget i arrangementer i anledning af fejringen af Grundlovens 175 år.

Højesteretspræsident Jens Peter Christensen samt højesteretsdommer Julie Arnth Jørgensen (i midten) og dommerfuldmægtig Maria Hermann (til venstre) som talere ved arrangementer i 2024.

Højesterets dommere har også deltaget i processpil arrangeret af ELSA, Djøf, Danske Advokater samt Juridisk Diskussionsklub og har endvidere deltaget i internationale møder og konferencer: Den årlige åbning af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Strasbourg, ACA-Europe konferencer i Finland og Kroatien, dommerforum for præsidenterne for EU-landenes øverste domstole, EU-Domstolen og det årlige nordiske møde for højesteretspræsidenter, der i 2024 blev afholdt i Sverige

I maj måned aflagde Højesterets dommere besøg ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Højesteret deltog i Nordisk Juristmøde, som i år blev afholdt i København. I den forbindelse blev der afholdt et arrangement i Højesteret for de nordiske landes højesteretsdommere.

I september måned blev der afholdt en temadag for alle medarbejdere med besøg ved bl.a. Psykiatrisygehuset Slagelse og Sikringsafdelingen.

Højesteret besøgte i 2024 Retspsykiatrisk Afdeling i Slagelse, herunder med besøg i Sikringen.

Der har i 2024 været gennemført besøg og rundvisninger, herunder i juli måned på faste dage på dansk og engelsk, samt deltagelse med åbent hus under Kulturturnatten med over 1.300 besøgende. Forsiden i denne årsberetning viser den lange kø til Højesteret, hvor gæster tålmodigt ventede udenfor i efterårsvejret i 1 ½ time inden entre. Højesteret har i 2024 modtaget besøg af dommere fra by- og landsretterne til overværelse af hovedforhandlinger, votering og domsskrivning samt orientering om Højesterets arbejdsform. Højesteret modtager endvidere i uddannelsesøjemed dommerfuldmægtige fra andre retter til besøgsophold af en uges varighed, hvor de får indblik i dommerfuldmægtiges arbejde i Højesteret.

Højesteret har i 2024 haft besøg fra både indland og udland. Her kan nævnes: Folketinget, kredsdommere fra Grønland, Retten i Hillerød, Justitiarius og to højesteretsdommere fra Norges Høyesterett, Skatteministeriet, Rigsadvokaturen, Social-, Bolig- og Ældreministeriet, journalistpraktikanter fra Ritzau, Politikontoret i Justitsministeriet, en delegation fra Legislative Affairs Commission, Kina, besøg under Nordisk Juristmøde i København, Udlændinge- og Integrationsministeriet, Retshjælpen Fyn og Udenrigsministeriet.

Højesteretsdommer Jens Kruse Mikkelsen fortæller om Højesterets rolle, arbejdsform mv. under et af Højesterets mange besøg.

5. Indsatsområder 2024

De af Domstolsstyrelsen for årene 2023 – 2027 udmeldte brugerfokusområder om korte sagsbehandlingstider, kvalitet og effektivitet blev udmøntet i en handlingsplan for 2023, og handlingsplanen for 2024 er derfor naturligt næsten identisk. Der arbejdes uafhængigt af de udmeldte fokusområder altid med udformningen af domme og kendelser mv. og på at nedbringe sagsbehandlingstiderne. For så vidt angår de skriftlige sager, skal der fortsat være fokus på forenkede processer, når det er hensigtsmæssigt, bl.a. ved brug af mundtlige drøftelser med henblik på tilskæring af indstillinger. I Højesteret er hensynet til kvaliteten af arbejdet helt afgørende.

En del faktorer, der har betydning for sagsbehandlingstiden, ligger dog uden for Højesterets handlemuligheder, f.eks. forelæggelser for EU-Domstolen, sygdom, vakancer pga. orlov og lign.

Nyistandsat gang mod højesteretspræsidentens kontor.

6. Udvalgte afgørelser fra 2024

Civile sager

Forsikringssum skulle udbetales til afdødes børn som nærmeste pårørende

Sag BS-50349/2023-HJR Dom afsagt den 2. februar 2024

C afgik ved døden i august 2019 efter selvmord. Han efterlod sig en mindreårig søn, som han havde sammen med B, samt en søn, A, fra et tidligere forhold. B og C havde i ca. 14 år levet sammen på fælles bopæl. Et par dage inden selvmordet havde B på grund af uoverensstemmelser i forholdet taget ophold i sin datters lejlighed. Ved C's dødsfald kom to forsikringer til udbetaling til C's "nærmeste pårørende".

Efter forsikringsaftalelovens § 105 a, stk. 1, anses som nærmeste pårørende forsikringstagerens ægtefælle, en samlever, børn eller arvinger i nævnte rækkefølge, medmindre andet fremgår af omstændighederne.

Efter parternes anbringender var spørgsmålet i første række, om B var C's samlever på tidspunktet for hans død, jf. forsikringsaftalelovens § 105 a, stk. 2. Hvis hun ikke var det, var parterne enige om, at forsikringsudbetalingerne tilkom C's børn.

Højesteret udtalte, at en samlever for at blive anset som nærmeste pårørende skal leve sammen med forsikringstageren på fælles bopæl. Når en af parterne på grund af uoverensstemmelser opholder sig i en anden bolig på dødstidspunktet, må der foretages en konkret vurdering af, om opholdet i den anden bolig må anses som udtryk for en forbigående uoverensstemmelse, eller om opholdet i hvert fald fra én af parternes side må anses som udtryk for, at samlivet er endeligt ophørt.

Forud for selvmordet var C med B's hjælp skrevet op til en ny lejlighed, og C's afskedsbesked på Facebook måtte forstås således, at forholdet var forbi. Højesteret fastslog på denne baggrund, at efter en samlet vurdering måtte det lægges til grund, at samlivet mellem B og C var endeligt ophørt, da C døde. Forsikringssummerne skulle derfor tilfalde C's søn, A, og C's mindreårige søn.

Ulykke ved flytning af arbejdsbord i hjemmet var ikke en arbejdsskade

Sag BS-24288/2023-HJR Dom afsagt den 23. januar 2024

A, der fire ud af fem dage ugentligt arbejdede hjemmefra, flyttede på en fridag i oktober 2016 sit arbejdsbord fra hjemmets stueetage til 1. sal. Da A bar bordet op ad trappen, mistede A fodfæste og faldt ned ad trappen med skade til følge.

I marts 2021 afgjorde Ankestyrelsen, at hændelsen ikke var en arbejdsskade. Sagen for Højesteret angik, om der var grundlag for at tilsidesætte Ankestyrelsens afgørelse herom.

Højesteret udtalte, at udgangspunktet i en sag som den foreliggende, der angik en ulykke i forbindelse med flytningen af et arbejdsbord og dermed indretningen af hjemmet, er, at ulykken ikke kan anses for en arbejdsskade, medmindre tilskadekomne godtgør, at handlingen havde en nødvendig eller naturlig forbindelse til arbejdet.

Højesteret fastslog, at A ikke havde godtgjort dette. Højesteret henviste til, at A's arbejdsgiver ikke havde bedt A om at flytte arbejdsbordet, at A's arbejdsgiver ikke havde haft indflydelse på, hvor i hjemmet arbejdsbordet var placeret, samt at det ikke var godtgjort, at flytningen var nødvendig for at opfylde arbejdsmiljømæssige regler. Der var dermed ikke grundlag for at tilsidesætte Ankestyrelsens afgørelse om, at hændelsen ikke var en arbejdsskade.

Andelsboligforening var erstatningsansvarlig for bestyrelsens manglende varetagelse af sælgende andelshavers interesser

Sag BS-25027/2023-HJR Dom afsagt den 8. februar 2024

A, der var andelshaver i Andelsboligforeningen X, underskrev den 1. juli 2020 en overdragelsesaftale, hvorved hun solgte sin andelsbolig til B. Overdragelsesaftalen blev godkendt af andelsboligforeningens bestyrelse den 7. juli 2020. Prisen for andelen var fastsat som andelsværdien, der var vedtaget på generalforsamlingen i september 2019. Den offentlige ejendomsvurdering på 212 mio. kr. var lagt til grund for andelsværdiberegningen. I foråret 2020 havde foreningens bestyrelse indhentet en valuarvurdering af ejendommen. Den 19. maj 2020 modtog foreningen en foreløbig værdiindikation fra valuaren på 247-251 mio. kr. Den endelige valuarvurdering pr. 30. juni 2020, som foreningens administrator modtog den 1. juli 2020, var på 251,85 mio. kr. På andelsboligforeningens generalforsamling i oktober 2020 blev det besluttet at overgå til valuarvurdering ved an-

delsværdiberegningen for regnskabsåret 1. juli 2019 til 30. juni 2020. Andelsværdien af den andelsbolig, som A overdrog til B, steg dermed med 146.001 kr.

Sagen angik, om foreningen var erstatningsansvarlig for, at A solgte sin andelsbolig til en pris, der ikke tog højde for den nævnte forøgelse af andelens værdi.

Efter andelsboligforeningslovens § 5, stk. 1, må prisen af en andelsbolig ikke overstige, hvad værdien af andelen i foreningens formue, forbedringer i lejligheden og dens vedligeholdelsesstand med rimelighed kan betinge. Efter § 6, stk. 6, skal en overdragelsesaftale forelægges andelsboligforeningens bestyrelse til godkendelse. Ifølge lovens § 6 c, stk. 1, nr. 4, skal bestyrelsen i en andelsboligforening påse bl.a., at andelshaverne modtager orientering om foreningens forhold, når der er behov herfor.

Højesteret udtalte, at andelsboligforeningsloven må forstås således, at en aftale om overdragelse af en andelsbolig først er endelig og bindende, når den er godkendt af bestyrelsen. Højesteret udtalte endvidere, at det forud for bestyrelsens godkendelse bl.a. påhviler bestyrelsen at varetage sælgers interesser ved at sørge for, at sælgeren får de fornødne oplysninger til at vurdere, om prisen er rimelig. Dette indebærer pligt for bestyrelsen til – inden godkendelse af en overdragelsesaftale – at orientere en sælger om en mulig forhøjelse af andelsværdien på den førstkommende generalforsamling og, hvis der er hjemmel i foreningen hertil, også at orientere om muligheden for at vedtage en prisreguleringsklausul for at tage højde for en sådan mulig forhøjelse.

Højesteret fastslog herefter, at der først den 7. juli 2020 var indgået en endelig og bindende aftale mellem A og B om overdragelse af andelsboligen. Da bestyrelsen ikke forud for godkendelsen havde orienteret A om, at der var indhentet en valuarvurdering pr. 30. juni 2020, der væsentligt oversteg den offentlige ejendomsvurdering, og som ville kunne give grundlag for en forøgelse af andelsværdien på den førstkommende generalforsamling, samt om, at der kunne vedtages en prisreguleringsklausul, havde bestyrelsen ikke i tilstrækkelig grad varetaget A's interesser. Højesteret lagde vægt på, at bestyrelsen selv havde taget initiativ til at indhente vurderingen, at bestyrelsen den 19. maj 2020 modtog en værdiindikation, der væsentligt oversteg den offentlige ejendomsvurdering, og at bestyrelsen var klar over, at den endelige valuarvurdering skulle være foretaget inden den 1. juli 2020.

På den baggrund fastslog Højesteret, at andelsboligforeningen var erstatningsansvarlig.

Flyelskab var berettiget til at refundere billetprisen for en aflyst rejse via den rejseagent, som passagererne havde benyttet

Sag BS-48424/2023 Dom afsagt den 26. marts 2024

A og B havde købt flybilletter hos en rejseagent (en online billetformidler), som herefter havde købt flybilletterne hos flyelskabet Ryanair. Da flyrejsen blev aflyst, skrev flyelskabet en mail til B om, at han kunne benytte et link i mailen og indtaste oplysninger om bookingen, hvis han ønskede refusion af billetprisen. Refusionen ville i så fald ske via den betalingsform, der var brugt ved den oprindelige bestilling.

B benyttede sig af refusionslinket, og umiddelbart efter modtog B et autogenereret svar fra flyelskabet, hvoraf det bl.a. fremgik, at refusionsbeløbet var blevet udbetalt via den betalingsform, der var brugt ved den oprindelige bestilling. Hvis kunden havde anvendt en rejseagent, skulle kunden anmode om at modtage refusionsbeløbet fra denne, såfremt det anvendte betalingskort ikke var kundens eget. B anmodede herefter rejseagenten om at få overført refusionsbeløbet. Rejseagen-

ten svarede, at beløbet ikke var modtaget fra flyselskabet. Passagererne anlagde herefter sag mod flyselskabet.

Det var ubestridt, at A og B ikke havde modtaget refusionsbeløbet fra hverken flyselskabet eller rejseagenten. Byretten og landsretten havde fundet det godtgjort, at flyselskabet havde overført refusionsbeløbet til rejseagenten, og Højesteret fandt ikke tilstrækkeligt grundlag for at tilside-sætte denne bevisvurdering.

Spørgsmålet var herefter, om flyselskabet havde været berettiget til at udbetale refusionsbeløbet via rejseagenten. Ud fra en vurdering af forløbet fandt Højesteret, at B havde accepteret, at refusionsbeløbet ville blive udbetalt til rejseagenten. Flyselskabet kunne derfor betale til rejseagenten med frigørende virkning.

Landmænd have ikke retlig interesse i spørgsmålet om gyldigheden af en række regler vedrørende bl.a. beskyttelse af grundvandet i Danmark

Sag BS-499/2023 Dom afsagt den 3. maj 2024

Efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen – endeligt eller midlertidigt mod fuldstændig erstatning – pålægge ejeren af en ejendom i et område rådighedsindskrænkninger. Det gælder under betingelse af, at der er vedtaget en indsatsplan for området efter vandforsyningsloven, og at der ikke med ejeren af ejendommen kan opnås en aftale om rådighedsindskrænkninger. Indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 2, bestemmer, at kommunalbestyrelsens afgørelse om rådighedsindskrænkninger skal ske ud fra en samlet vurdering af de hydrogeologiske forhold samt arealanvendelsen.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 21 b må der ikke anvendes pesticider eller ske dyrkning og gødskning inden for en radius på 25 meter fra en boring, der indvinder grundvand til almene vandforsyninger.

Appellanterne, der bestod af en forening som mandatar for 17 landmænd, ønskede i hovedsagen for landsretten at nedlægge en række principale og subsidiære påstande om, at bestemmelserne i indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 2, og miljøbeskyttelseslovens § 21 b var retsstridige.

Sagen angik for Højesteret, om appellanterne havde retlig interesse i at få prøvet påstandene.

Højesteret afviste sagen for en række af appellanterne med henvisning til bl.a. det forhold, at det ikke kunne lægges til grund, at de ejede ejendomme eller arealer, der var omfattet af en indsatsplan eller omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 21 b.

Vedrørende indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 2, udtalte Højesteret, at de øvrige appellanternes principale påstand skulle afvises som følge af dens generelle udformning, hvorefter Miljøministeriet skulle anerkende, at bestemmelsen ville være retsstridig i forhold til alle og enhver. Med hensyn til de subsidiære påstande henviste Højesteret til, at der ikke over for nogen af appellanterne var truffet en afgørelse om rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger. Appellanterne havde således heller ikke den fornødne retlige interesse i disse påstande.

Højesteret udtalte endvidere, at de øvrige appellanternes påstande om miljøbeskyttelseslovens § 21 b skulle afvises som følge af deres generelle udformning, hvorefter Miljøministeriet skulle anerkende, at bestemmelsen ville være retsstridig i forhold til alle og enhver.

Dagbogskopier skulle ikke udleveres eller destrueres

Sag BS-49623/2023-HJR Dom afsagt den 18. april 2024

A blev i november 1981 anholdt og sigtet for overtrædelse af straffelovens § 108 ved ulovligt at have bistået en fremmed efterretningstjeneste (KGB). Ved en ransagning af hans bopæl kom Politiets Efterretningstjeneste (PET) i besiddelse af hans dagbøger. Politiets beslaglæggelse af dagbøgerne blev godkendt ved retskendelse. I april 1982 meddelte justitsministeren A tiltalefrafald. Efterfølgende blev de beslaglagte dagbøger tilbageleveret til ham. En kopi af dagbøgerne på den sag (operationssagen), som havde dannet grundlag for sigtelsen og tiltalefrafaldet, blev fortsat opbevaret hos PET. Kopier af dele af dagbøgerne forblev endvidere på personsagen hos PET. Personsagen og operationssagen blev afleveret til Rigsarkivet i henholdsvis 2014 og 2018. PET opbevarer på vegne af Rigsarkivet to administrative sager.

Hovedspørgsmålet i sagen var, om A havde krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet skulle udlevere eller destruere hele eller dele af dagbogskopierne, der indgik i de arkiverede sager.

Højesteret udtalte, at det følger af arkivloven og arkivbekendtgørelsen, at offentlige myndigheder har pligt til at bevare og overføre alle arkivalier til Rigsarkivet, medmindre rigsarkivaren har fastsat bestemmelser om kassation (destruktion).

Da PET i 2010 efter det oplyste traf beslutning om arkivering af sagerne, havde rigsarkivaren ikke truffet bestemmelse om kassation, og det var heller ikke sket efterfølgende. PET var derfor forpligtet til at bevare sagerne med dagbogskopierne og til at aflevere sagerne til Rigsarkivet.

Højesteret fastslog, at den oprindelige tilvejebringelse og opbevaring af dagbogskopierne ikke var retsstridig, og at der heller ikke forelå en krænkelse af A's ophavsret til dagbøgerne.

Spørgsmålet var herefter, om Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om bl.a. retten til privatliv måtte føre til, at A havde krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet skulle udlevere eller destruere hele eller dele af dagbogskopierne, der indgik i de arkiverede sager.

Herom udtalte Højesteret, at beslaglæggelsen af dagbøgerne og PET's kopiering og opbevaring af dagbogskopierne indtil 2010 indebar et indgreb i A's ret til privatliv, jf. artikel 8, stk. 1. Indgrebet var lovhjemlet og var begrundet i den nationale sikkerhed og i hensynet til at forebygge uro og forbrydelse (kriminalitetsbekæmpelse). Under hensyn til straffesagen og PET's efterretningsmæssige arbejde fandt Højesteret, at dette indgreb var proportionalt, jf. artikel 8, stk. 2.

Endvidere udtalte Højesteret, at arkiveringen af dagbogskopierne og den deraf følgende arkivadgang også måtte anses for at være et indgreb i A's ret til privatliv efter artikel 8, stk. 1. Opbevaringen af sagerne var hjemlet i arkivlovgivningen og skete til varetagelse af hensyn, opregnet i Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 2.

Højesteret udtalte, at efter Menneskerettighedsdomstolens praksis er det foreneligt med konventionen, at medlemsstaterne foretager indgreb ved en generel regulering ("general measures"), når en individuel vurdering i hvert enkelt tilfælde vil kunne føre til bl.a. betydelig usikkerhed, ressourceforbrug, forsinkelse og vilkårlighed.

Højesteret udtalte, at arkivlovgivningen udgør en generel regulering af, hvilke offentlige arkivalier der skal bevares eller kasseres, og at en individualiseret bevarings- og kassationsvurdering på dokument- eller sagsniveau ville indebære et endog meget betydeligt ressourceforbrug og en stor

forsinkelse i arkiveringsprocessen. En sådan vurdering ville endvidere medføre risiko for usikkerhed og vilkårlighed i forbindelse med arkiveringen.

Højesteret fandt, at lovgivningsmagten ved arkivlovgivningens generelle ordning, herunder ved indførelsen af tilgængelighedsfrister og særlige beskyttelseshensyn ved fravigelsen heraf, havde foretaget en nøje afvejning af på den ene side offentlighedens interesser i bevaring og adgang til statslige arkivalier og på den anden side hensynet til enkeltpersoners ret til privatliv.

Virkningen af arkivlovgivningens ordning for A var, at dagbogskopierne ville være tilgængelige i 2085.

Højesteret fandt efter en samlet vurdering, at arkiveringen af dagbogskopierne og den deraf følgende arkivadgang måtte anses for et proportionalt indgreb i A's ret til privatliv efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8.

A havde herefter ikke krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet udleverede eller destruerede hele eller dele af dagbogskopierne, der indgik i de arkiverede sager. Højesteret frifandt derfor Rigsarkivet og Rigspolitiet.

Værdiansættelse af ejendomme efter 15 %-reglen tilsidesat

Sag BS-50037/2023-HJR Dom afsagt den 20. juni 2024

F og hans kone, G, overdrog som led i et generationsskifte 5/6 af deres ejendomsvirksomhed til deres fem sønner, A, B, C, D og E. Ejendomsporteføljen havde efter den offentlige ejendomsvurdering en samlet værdi på ca. 1,059 mia. kr. og var omfattet af F og G's næringsvirksomhed med handel med fast ejendom. I henhold til værdiansættelsescirkulærets 15 %-regel værdiansatte de ved overdragelsen ejendommene til ca. 900,4 mio. kr., svarende til den offentlige ejendomsvurdering fratrukket 15 %.

Sagen angik, om skattemyndighederne ved beregningen af gaveafgift skulle acceptere denne værdiansættelse, eller om værdien skulle ansættes i overensstemmelse med Vurderingsstyrelsens vurdering på ca. 1,54 mia. kr.

Højesteret henviste til boafgiftslovens § 27, stk. 1, hvor det fremgår, at en gaves værdi fastsættes til handelsværdien på tidspunktet for modtagelsen og til lovforarbejderne til bestemmelsen, hvor det fremgår, at principperne i værdiansættelsescirkulæret og den praksis, der er etableret på området, fortsat vil være gældende efter vedtagelsen af lovforslaget.

Højesteret udtalte, at det fremgår af Højesterets praksis bl.a., at skattemyndighederne skal acceptere en værdiansættelse foretaget efter 15 %-reglen, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, og at særlige omstændigheder kræver, at der er tale om særlige, konkrete forhold vedrørende den pågældende faste ejendom.

Spørgsmålet var herefter, om henvisningen i forarbejderne til principperne i værdiansættelsescirkulæret og den daværende praksis indeholder det fornødne sikre grundlag for at anvende 15 %-reglen også på næringsejendomme med den virkning, at boafgiftslovens bestemmelse om, at en gaves værdi skal fastsættes til handelsværdien, fraviges.

Herom udtalte Højesteret, at 15 %-reglen må antages at have til formål at sikre forudsigelighed og tryghed ved overdragelse af fast ejendom inden for familien, således at hverken gavegiveren eller gavemodtageren skal bære risikoen for den usikkerhed, der er forbundet med, at den offentlige

ejendomsvurdering ikke er i overensstemmelse med ejendommens aktuelle handelsværdi. Da næringsejendomme er anskaffet for med videresalg for øje at opnå en fortjeneste, fandt Højesteret ikke, at de hensyn, som 15 %-reglen bygger på, gælder for næringsejendomme. Næringsejendomme er heller ikke udtrykkeligt nævnt som omfattet af 15 %-reglen i værdiansættelsescirkulæret, som fokuserer på ejendomme omfattet af ejendomsavancebeskatningsloven, der ikke gælder for næringsejendomme. Eksemplerne i bilaget til cirkulæret angår heller ikke næringsejendomme.

På den baggrund fandt Højesteret, at der ikke forelå det fornødne sikre grundlag for at anvende 15 %-reglen på næringsejendomme med den virkning, at boafgiftslovens bestemmelse om, at en gaves værdi skal fastsættes til handelsværdien, fraviges. Skattemyndighederne skulle derfor ved beregningen af gaveafgiften anvende næringsejendommens handelsværdi.

Da der ikke var grundlag for at tilsidesætte Vurderingsstyrelsens værdiansættelse, skulle gaveafgiften således beregnes på baggrund af, at ejendommene havde en værdi på ca. 1,54 mia. kr.

Det var ikke et krav for registrering af barn som dansk statsborger ved forældrenes ægteskab, at den nu danske far også var dansk ved barnets fødsel

Sag BS-63300/2023-HJR Dom afsagt den 26. juni 2024

A blev født i Danmark i 1995 af en vietnamesisk far og en fransk mor og blev ved fødslen registreret som vietnamesisk statsborger. I 2000 blev A's forældre skilt og senere samme år blev hendes far dansk statsborger ved lov. A fik imidlertid ikke dansk indfødsret som biperson til sin far, da hendes mor havde forældremyndigheden over hende alene. Forældrene blev gift igen i marts 2004, hvorefter A blev registreret som dansk statsborger i CPR-registeret.

I juni 2021 traf Indenrigs- og Boligministeriet afgørelse om at ændre A's registrering fra dansk til fransk statsborger. Ministeriet begrundede afgørelsen med, at det på tidspunktet for registreringen af hende som dansk statsborger fulgte af den dagældende indfødsretslov § 2, at det var en betingelse for erhvervelse af dansk indfødsret ved forældrenes indgåelse af ægteskab, at hendes far var dansk statsborger, da hun blev født. Det var således ikke tilstrækkeligt, at A's far var dansk statsborger ved ægteskabets indgåelse.

Sagen angik for Højesteret, om ministeriet var berettiget til at ændre registreringen af A's indfødsret.

Af den dagældende indfødsretslovs § 2, der senest blev nyfattet i 1998, fremgik, at hvis et barn af en dansk far og en udenlandsk mor ikke har erhvervet dansk indfødsret ved fødslen, erhverver barnet dansk indfødsret ved forældrenes indgåelse af ægteskab, forudsat at barnet på tidspunktet for ægteskabets indgåelse er ugift og under 18 år.

Højesteret udtalte herom bl.a., at ordlyden af bestemmelsen både kunne forstås således, at det var en betingelse for erhvervelse af dansk indfødsret ved forældrenes indgåelse af ægteskab, at faren var dansk statsborger ved fødselstidspunktet, og således at dette ikke var en betingelse.

Da det fremgik af forarbejderne til nyaffattelsen af bestemmelsen i 1998, at ændringen ikke indebar ændringer af gældende ret, udtalte Højesteret, at der ved den nærmere forståelse af bestemmelsen derfor måtte ses på retstilstanden forud for lovændringen.

Højesteret udtalte, at det efter ordlyden af den tilsvarende bestemmelse i indfødsretslovene af 1898 og 1925 ikke var en betingelse for et barns erhvervelse af dansk indfødsret som følge af forældrenes indgåelse af ægteskab, at barnets far havde dansk indfødsret på tidspunktet for barnets

fødsel. Det afgørende efter disse love var, at faren havde dansk indfødsret ved indgåelsen af ægteskabet.

Højesteret udtalte endvidere, at bestemmelsen i indfødsretsloven af 1950, der afløste indfødsretsloven af 1925, også måtte forstås på den måde, at det ikke var en betingelse, at barnets far havde dansk indfødsret på tidspunktet for barnets fødsel. Højesteret henviste til, at en sådan forståelse var i overensstemmelse med bestemmelsens formål, der var at sikre, at børn, som et par havde sammen før ægteskabets indgåelse, erhvervede samme statsborgerskab som søskende, der blev født efter ægteskabets indgåelse. Dette formål kunne ikke anses for ændret ved lovændringen af bestemmelsen i 1998.

Endelig udtalte Højesteret, at (nu) Indenrigs- og Sundhedsministeriet ikke i øvrigt havde godtgjort, at der forud for lovændringen i 1998 var en administrativ praksis, der stillede krav om, at barnets far havde dansk indfødsret på tidspunktet for barnets fødsel.

Herefter fastslog Højesteret, at 1998-indfødsretslovens § 2 efter ordlyden, formålet og tilblivelseshistorien måtte forstås på den måde, at et barns erhvervelse af indfødsret ved forældrenes indgåelse af ægteskab ikke var betinget af, at barnets far havde dansk indfødsret, da barnet blev født. Ministeriet var derfor ikke berettiget til at ændre registreringen af A's danske indfødsret.

Udenrigsministeriet skal tilbyde bistand til evakuering af dansk barn fra Roj-lejren i Syrien sammen med sin mor

Sag BS-24837/2024-HJR Dom afsagt den 29. august 2024

A, der er dansk statsborger, blev født i Syrien i 2016. Han er barn af B og en nu afdød mand, som angiveligt havde tilknytning til Islamisk Stat. A har siden foråret 2019 været tilbageholdt i først al-Hol-lejren og derefter i Roj-lejren i det nordøstlige Syrien sammen med sin mor.

B, der er født i Danmark, blev ved fødslen registreret med somalisk statsborgerskab. Hun erhvervede i 2001 dansk statsborgerskab, og udrejste som knap femårig til Storbritannien og har ikke siden haft bopæl i Danmark. Hun rejste i juni 2014, da hun var 16 år, til Syrien, hvor hun tilsluttede sig Islamisk Stat. Det var vurderingen fra Politiets Efterretningstjeneste (PET), at hun i Syrien ikke havde bidraget i kamphandlinger, men at hun havde udøvet aktiviteter, som havde bidraget med at opretholde og konsolidere Islamisk Stats position i området. PET havde desuden oplyst, at hun formentlig havde opnået våbentræning og kamperfaring under opholdet i Syrien. Bl.a. på baggrund af disse oplysninger fratog Udlændinge- og Integrationsministeriet i 2020 B hendes danske statsborgerskab.

I 2019 rettede B's herboende søster henvendelse til Udenrigsministeriet og anmodede om bistand til at lokalisere og hjemtage A og B, hvilket Udenrigsministeriet afviste med henvisning til regeringens linje om, at man ikke ville yde bistand til hjemtagelse af personer, der opholdt sig i fangelejrene i Syrien. I maj 2021 meddelte Udenrigsministeriet A og B's advokat i Danmark, at regeringen havde besluttet at tilbyde at evakuere de danske børn fra lejrene i det nordøstlige Syrien. Tre mødre, som havde dansk statsborgerskab, blev tilbudt evakuering sammen med deres børn. De øvrige børn, herunder A, blev tilbudt evakuering uden deres mødre på betingelse af, at mødrene gav samtykke hertil.

På tidspunktet for Højesterets afgørelse var alle de øvrige danske børn i lejrene blevet evakueret sammen med deres mødre.

Sagen for Højesteret angik i første række, om Udenrigsministeriet er forpligtet til at tilbyde A, der nu er otte år, bistand til at komme fra Roj-lejren i det nordøstlige Syrien til Danmark sammen med sin mor.

Højesteret fandt, at der i sagen forelå sådanne ekstraordinære omstændigheder, at de danske myndigheder i medfør af Menneskerettighedskonventionen har pligt til at foretage foranstaltninger med henblik på at sikre, at A's ret til indrejse i Danmark er praktisk og effektiv, men dog således, at der ikke herved pålægges myndighederne en umulig eller uforholdsmæssig stor byrde. På baggrund af oplysningerne i sagen lagde Højesteret ved vurderingen til grund, at A reelt ikke havde nogen mulighed for at blive evakueret til Danmark uden sin mor.

Højesteret udtalte i forlængelse heraf, at der efter Menneskerettighedsdomstolens praksis stilles krav om, at de nationale myndigheder i en sådan situation skal sikre, at der tages behørigt hensyn til bl.a. barnets bedste sammen med barnets særlige sårbarhed og specifikke behov.

Det fremgik ikke af beslutningen om at tilbyde A evakuering uden sin mor, hvordan hensynet til A og hans specifikke sårbarhed og særlige behov var indgået i grundlaget for beslutningen. Det fremgik desuden ikke, om der var foretaget en konkret og individuel vurdering af hensynet til A over for bl.a. de sikkerhedsmæssige vurderinger.

Oplysningerne om A's særligt sårbare situation og den klare anbefaling fra Sundhedsstyrelsen talte entydigt for, at han hurtigst muligt blev tilbudt bistand til evakuering sammen med sin mor.

Om de sikkerhedsmæssige vurderinger bemærkede Højesteret, at oplysninger fra PET viste, at B havde været radikaliseret, og at hun kunne udgøre en sikkerhedsrisiko, som imidlertid efter Højesterets opfattelse ikke adskilte sig væsentligt fra den sikkerhedsrisiko, der har været forbundet med at hjemtage andre kvinder fra lejrene til Danmark.

Efter en samlet afvejning fandt Højesteret, at det ikke ville være en uforholdsmæssig stor byrde at tilbyde A bistand til evakuering sammen med sin mor, og at det ville udgøre en krænkelse af konventionen ikke at tilbyde en sådan bistand.

Højesteret fastslog på den baggrund, at Udenrigsministeriet skulle anerkende, at A skulle tilbydes bistand til evakuering sammen med sin mor, B.

Familieretlige sager

Det var bedst for barnet, at forældremyndigheden blev overført til faren

Sag BS-58675/2023-HJR Dom afsagt den 25. april 2024

Familieretten og landsretten traf afgørelse om, at forældremyndigheden over barnet, født i 2014, skulle overføres til faren. Både familieretten og landsretten traf derudover afgørelse om, at barnet skulle have seks overvågede samvær med moren, som barnet ikke havde været sammen med siden midten af 2022.

For Højesteret angik sagen alene, hvem der skulle have forældremyndigheden over barnet.

Højesteret fandt, at det efter oplysningerne i sagen måtte lægges til grund, at faren ikke havde modsat sig de samvær, som var forsøgt gennemført både før og efter landsrettens dom, og at faren havde forsøgt at overtale barnet til at deltage heri. Det måtte efter de nye oplysninger for Høj-

jesteret endvidere lægges til grund, at barnet fortsat utvetydigt havde givet udtryk for, at han ønskede at bo hos sin far.

Højesteret fandt på denne baggrund, at det var bedst for barnet, at forældremyndigheden blev overført til faren.

Den fælles forældremyndighed skulle ikke ophæves, og børnene skulle fortsat have bopæl hos M (moren)

Sag BS-11547/2024-HJR Dom afsagt den 16. august 2024

Sagen angik i første række, om den fælles forældremyndighed over børnene B1 og B2 skulle ophæves, sådan at forældremyndigheden skulle tillægges F (faren) alene. Hvis den fælles forældremyndighed ikke skulle ophæves, angik sagen, om børnene fortsat skulle have bopæl hos M (moren).

B1 og B2 var henholdsvis 7 år og 4 år på tidspunktet for Højesterets afgørelse. Forældrene ophævede deres samliv i sommeren 2020, og børnene havde siden da boet hos M. Børnene havde siden samlivsophævelsen ikke haft samvær med F, bortset fra kortvarigt, overvåget samvær i foråret 2022 mellem B2 og F.

Højesteret udtalte, at det følger af forældreansvarslovens § 1 og § 4 og forarbejderne hertil, at afgørelser efter loven, herunder om forældremyndighed og bopæl, skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og at dette hensyn skal komme i første række. Bedømmelsen af, hvad der er "barnets bedste", skal altid ske ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns forhold, herunder bl.a. barnets egen indstilling samt barnets tilknytning til forældrene. Det indgår i vurderingen som et vigtigt moment, der skal tillægges stor vægt, om den ene forælder uden påviselig grund hindrer den anden forælder i at have kontakt med barnet (samværschikane). I de tilfælde, hvor samværschikane påvises, skal der særligt i sager om forældremyndighed og bopæl anlægges et fremtidsorienteret perspektiv, således at det ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, må indgå, hvem af forældrene der har bedst evne til at samarbejde og dermed på længere sigt kan sikre barnets kontakt til den anden forælder.

Højesteret lagde efter bevisførelsen, herunder navnlig de børnesagkyndige erklæringer, til grund, at både F og M havde gode forældrekompetencer. Højesteret lagde endvidere til grund, at B1 og B2s manglende samvær med F i det væsentlige måtte henføres til Ms handlinger og egen negative indstilling til F.

Højesteret udtalte, at denne samværschikane måtte indgå med stor vægt ved vurderingen af, om det ville være bedst for børnene enten at tillægge F forældremyndigheden alene eller at fastholde den fælles forældremyndighed og at tillægge ham bopælen. Dette gjaldt, selv om M havde tilkendegivet, at hun på sigt ønskede at etablere et godt samarbejde om børnene.

Heroverfor måtte der navnlig lægges vægt på, at M i hvert fald siden samlivsophævelsen i sommeren 2020 havde været børnenes primære omsorgsperson, og på Familieretshusets og børneinstitutionens observationer af børnenes negative reaktioner i forbindelse med forsøg på at gennemføre samvær i 2021, 2022 og 2023.

Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret, at det på nuværende tidspunkt ville være bedst for børnene, at forældrene fortsat havde fælles forældremyndighed, og at børnene fortsat havde bopæl hos M.

Dna-erklæring kunne ikke i sig selv føre til genoptagelse af faderskabssag. Der skulle lægges afgørende vægt på, hvad der måtte antages at være bedst for barnet

Sagerne BS-23819/2024-HJR og BS-24000/2024-HJR Kendelse afsagt den 8. oktober 2024

I sommeren 2019 fødte M barnet B. Forud herfor havde Familieretshuset modtaget en ansvars- og omsorgserklæring om faderskab fra M og hendes daværende kæreste F1. På grundlag af erklæringen blev F1 registreret som far til B.

I december 2019 ophævede M og F1 samlivet. I marts 2020 anmodede M første gang Familieretshuset om at genoptage faderskabssagen vedrørende B, der på det tidspunkt var ca. 8 måneder. M oplyste, at en anden person end F1 kunne være B's genetiske far. Samme dag sendte M en besked til F2, hvor hun oplyste ham om, at han potentielt var far til B. Familieretshuset afslog i marts 2021 anmodningen om genoptagelse, hvilket familieretten fastholdt i august 2021.

I foråret 2022 fik M og F2 foretaget en dna-test via virksomheden DNAtest.dk. I erklæringens konklusion var det anført bl.a., at sandsynligheden for, at F2 var den genetiske far til B, var større end 99,99 %.

F2 anmodede herefter i maj 2022 om genoptagelse af faderskabssagen, og det samme gjorde M i juni 2022. Familieretshuset afslog begge anmodninger, hvilket både F2 og M påklagede til familieretten.

Ved afgørelse af 9. marts 2023 imødekom familieretten M's anmodning om at genoptage faderskabssagen. Ved en samtidig afgørelse afviste familieretten F2's anmodning om genoptagelse.

F1 indbragte familierettens afgørelse om, at faderskabssagen skulle genoptages, for landsretten, der inddrog F2 som part i sagen. Ved kendelse af 19. januar 2024 afslog landsretten at genoptage faderskabssagen, hvilket spørgsmål blev indbragt for Højesteret.

Højesteret fandt, at M med dna-erklæringen, som angav F2 som genetisk far, havde fremlagt nye oplysninger i sagen, som kunne give faderskabssagen et andet udfald, hvis den blev genoptaget. Dna-erklæringen kunne dog ikke i sig selv føre til, at faderskabssagen skulle genoptages. I stedet skulle der foretages en samlet afvejning af bl.a. hensynet til, at F2 som genetisk far registreres som far til B, over for hensynet til stabilitet om B's forhold.

Om den samlede afvejning bemærkede Højesteret, at F2 ifølge dna-erklæringen var B's genetiske far. B havde siden 2022 haft samvær med F2, der havde behandlet B som sit eget barn, ligesom M havde ladet F2 behandle B som sit eget barn.

På grundlag af ansvars- og omsorgserklæringen om faderskab fra F1 og M blev F1 registreret som B's far i forbindelse med B's fødsel i sommeren 2019. F1 boede sammen med M og B efter fødslen og indtil december 2019, hvor parterne ophævede deres samliv. Siden samlivsophævelsen havde F1 haft samvær med B, og F1 var også efter, at han fik kendskab til, at F2 ifølge dna-erklæringen var B's genetiske far, fortsat med at behandle B som sit eget barn. B havde således altid haft en relation til F1. Herudover havde M ladet F1 behandle B som sit eget barn, i hvert fald indtil B var ca. 8 måneder.

På den baggrund og efter en samlet afvejning fandt Højesteret ligesom landsretten, at faderskabssagen ikke skulle genoptages. Højesteret lagde afgørende vægt på, hvad der måtte antages at være bedst for B, herunder hans mulighed for at bevare tilknytningen til F1.

Straffesager

At udlevere sagens materiale til tiltalte på en iPad under hovedforhandlingen krævede anklagemyndighedens samtykke

Sag 87/2023 Kendelse afsagt den 11. januar 2024

Sagen angik, om forsvarerne var berettiget til at udlevere sagens materiale, der forelå i en digital ekstrakt, til T1, T2 og T3 til brug under hovedforhandlingen, således at de tiltalte kunne tilgå materialet på egen hånd på en elektronisk enhed (iPad eller lignende).

Hovedspørgsmålet var, om en sådan adgang for de tiltalte til sagens materiale under hovedforhandlingen måtte anses for en "overlevering", der krævede politiets samtykke.

Højesteret udtalte, at etablering af den ordening, som forsvarerne havde anmodet om, ville indebære, at de tiltalte opnåede en sådan selvstændig adgang til materialet, at der var tale om "overlevering". Højesteret lagde herved vægt på, at det under hovedforhandlingen ikke ville være praktisk muligt for forsvarerne at overvåge og kontrollere den måde, de tiltalte udnyttede adgangen til materialet på.

Ordningen kunne herefter kun etableres, hvis politiet (anklagemyndigheden) gav samtykke hertil. Samtykke gives, hvis det findes ubetænkeligt. Anklagemyndigheden havde afslået at give samtykke, og spørgsmålet var, om der var grundlag for at tilsidesætte dette afslag.

Af de grunde, som landsretten havde anført, tiltrådte Højesteret, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte anklagemyndighedens vurdering, hvorefter det ikke ville være ubetænkeligt at etablere den beskrevne ordening med overlevering af sagens materiale til de tiltalte.

Offentliggørelse af et billede af en kvinde dræbt ved en terrorhandling var lovlig

Sag 92/2023 Dom afsagt den 23. februar 2024

Den 30. oktober 2020 offentliggjorde T en artikel vedrørende en terrorhandling i Frankrig på sit onlinemedie. I artiklen var indsat et billede af en kvinde med overskåret hals.

Der blev rejst tiltale mod T for overtrædelse af straffelovens § 264 d, stk. 2, jf. stk. 1, ved under særligt skærpende omstændigheder uberettiget at have offentliggjort billedet. T blev frifundet i byretten, men blev ved landsrettens dom fundet skyldig i titalen og straffet med 3 måneders betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste i 80 timer.

Sagen angik for Højesteret navnlig, om domfældelsen og straffastsættelsen var i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om afvejning af retten til privatliv efter artikel 8 over for retten til ytringsfrihed efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Højesteret udtalte, at brug af billeder kan have til formål at dokumentere begivenheder, og at billeder i øvrigt kan have en meget mere umiddelbar og kraftig effekt end det skrevne ord. Brugen af billeder kan således være beskyttet ud fra de hensyn, der ligger bag artikel 10 på grund af den gennemslagskraft, de kan have. På den anden side kan billeder af en voldsom begivenhed bidrage til at forstærke den krænkelse, der ligger i offentliggørelsen.

Højesteret fandt, at artiklens funktion med det ledsagende billede kunne sidestilles med den, de traditionelle medier udøver, således at beskyttelsen af artiklen skulle vurderes efter samme måle-

stok som den, der gælder for den traditionelle presse for så vidt angår beskyttelsen i henhold til artikel 10. Ved vurderingen af hensynet til ytringsfriheden lagde Højesteret betydelig vægt på, at artiklen angik islamistisk terrorisme og således et emne, som har væsentlig samfundsmæssig interesse, og at billedet i den forbindelse blev brugt til at illustrere den bestialske måde, som terror-drabet på kvinden var blevet begået på.

Heroverfor stod hensynet til den myrdede kvindes eftermæle og hensynet til efterladte (privatlivsbeskyttelsen). Højesteret udtalte, at der ved vurderingen af krænkelsen måtte lægges vægt på, at kvinden ikke umiddelbart var genkendelig på billedet, idet hendes venstre arm dækkede den øverste del af ansigtet, og at der ikke var omstændigheder ved billedet, der var egnede til at belaste kvindens eftermæle.

Under de anførte omstændigheder fandt Højesteret, at hensynet til ytringsfriheden vejede tungere end hensynet til privatlivet. Videregivelsen af billedet kunne herefter ikke anses for uberettiget. Højesteret stadfæstede herefter byrettens dom, således at T blev frifundet.

Video- og lydoptagelser samt vidneforklaring relateret til infiltration i fængsel kunne indgå som bevis i straffesag

Sag 106/2023 Kendelse afsagt den 14. maj 2024

Den 4. november 2016 blev A dræbt med knivstik i Elverparken i Herlev. Politiet mistænkte T for at være gerningsmanden. I 2020 afsonede T i en anden sag en dom på fængsel i 8 år. Med henblik på at afklare mistanken vedrørende drabet på A besluttede politiet og anklagemyndigheden at foretage en infiltration ved at placere en polititjenestemand, "Frank", på samme afdeling i Enner Mark Fængsel som T.

Samtaler mellem T og Frank, der fandt sted i perioden fra den 30. oktober 2020 til den 21. november 2020, blev optaget med skjult udstyr, som Frank bar på sig, og T's og Franks celler blev aflyttet frem til i hvert fald den 22. november 2020. Der blev desuden foretaget videooptagelse af en af T og Franks gårdture i fængslet. Der blev endvidere foretaget rumaflytning og observation med tv-kamera af T's celle i Nørre Snede Fængsel og af fængslets besøgsrum i forbindelse med, at Frank i perioden fra den 8. december 2021 til den 30. marts 2022 flere gange besøgte T.

Spørgsmålet i kæresagen var, om optagelserne og polititjenestemanden Franks vidneforklaring kunne anvendes som bevis i straffesagen.

Højesteret udtalte, at en infiltration som den foreliggende kunne iværksættes som følge af politiets almindelige efterforskningskompetence, og at dette efterforskningskridt dermed var underlagt et almindeligt sagligheds- og proportionalitetskrav.

Ved vurderingen af, om indsættelsen af Frank som infiltrator var et sagligt og proportionalt efterforskningskridt, måtte der lægges vægt på, at der var tale om en intensiv form for infiltration, der var rettet mod en mistænkt person, der var indsat i et fængsel, og som angik en allerede begået forbrydelse og havde til formål via en form for kammeratskab at få oplysninger fra T, som i givet fald ville kunne inkriminere ham selv. Der måtte imidlertid også lægges vægt på den efterforskede forbrydelses særdeles alvorlige karakter og oplysningerne om mistanken mod T og om, at andre efterforskningsmuligheder var udtømt.

Højesteret fandt efter en samlet vurdering, at politiets og anklagemyndighedens beslutning om at iværksætte den omhandlede infiltration var saglig og proportional. Højesteret udtalte endvidere, at der havde været ført tilstrækkelig kontrol med infiltrationen.

Det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at hemmelig overvågning og aflytning af privatpersoner til brug for en efterforskning, der sker under medvirken og teknisk bistand fra offentlige efterforskningsmyndigheder, udgør et indgreb i udøvelsen af den aflyttedes privatliv efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 1. Et sådant indgreb skal for at være i overensstemmelse med konventionen bl.a. have hjemmel i loven, jf. artikel 8, stk. 2. Det er ikke nærmere reguleret i retsplejeloven, om politiet må optage samtaler, som infiltratoren selv deltager i som led i infiltrationen.

Højesteret udtalte, at legalitetskravet i Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 2, ikke var opfyldt med hensyn til aflytningerne foretaget af polititjenestemanden Frank ved brug af personbåret skjult aflytningsudstyr i et fængsel som led i efterforskningen rettet mod T.

Ifølge praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er Menneskerettighedskonventionens artikel 6 om retten til en retfærdig rettergang ikke generelt til hinder for brug af beviser, der måtte være fremskaffet i strid med national ret, eller brug af beviser, der måtte være tilvejebragt i strid med konventionen. Det afgørende er, om den nationale proces efter en helhedsvurdering er rimelig. I denne vurdering indgår karakteren og tyngden af den tilsidesatte rettighed, og om forsvarets rettigheder er respekteret, herunder om forsvaret har mulighed for at anfægte og imødegå beviset og foranstalte yderligere bevisførelse. Det indgår også, om beviset er pålideligt, herunder om de omstændigheder, som beviset er opnået under, rejser tvivl om dets værdi eller nøjagtighed. Bevisets betydning spiller også en rolle, idet det indgår i vurderingen, om beviset er det eneste eller afgørende bevis. Endelig skal der foretages en afvejning mellem det offentliges interesse i efterforskning og strafforfølgning af forbrydelser og den anklagedes interesse i, at beviser tilvejebringes på en lovlig måde.

Højesteret tiltrådte af de grunde, landsretten havde anført, at det forhold, at legalitetskravet i Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 2, ikke var opfyldt, ikke i sig selv var til hinder for, at optagelser fra personbåret aflytningsudstyr ville kunne anvendes som bevis i en straffesag.

Om T's ret til ikke at udtale sig og til ikke at inkriminere sig selv var blevet tilsidesat, beroede på en vurdering af samtalerne mellem ham og polititjenestemanden Frank.

Om samtalerne måtte det lægges til grund, at T flere gange selv bragte drabet i Elverparken ind i samtalerne, og at han i mange af disse samtaler optrådte som den styrende, mens Frank overvejende lyttede eller stillede almindelige konversations spørgsmål til det, som T fortalte. Højesteret udtalte dog, at der undervejs i nogle af samtalerne forekom momenter, hvor samtalen isoleret set havde træk, som kunne sammenlignes med en afhøring, fordi Frank blev mere styrende for samtalen og bl.a. udtalte sig vedholdende om, at T's tidligere udtalelser om drabet ikke kunne passe.

Højesteret udtalte, at alle samtalerne mellem T og polititjenestemanden Frank foregik frivilligt og uden, at T var blevet udsat for et utilbørligt pres for at få ham til at tale med Frank om det efterforskede drab.

Som anført af landsretten var der ikke tvivl om lydoptagelsernes ægthed, og T havde haft adgang til at anfægte, at optagelserne kunne indgå i sagen, og han ville frit kunne argumentere imod at tillægge dem bevismæssig betydning, når byretten skulle afgøre skyldspørgsmålet. Anklagemyndigheden havde oplyst, at den også påberåbte sig andre beviser i sagen.

Efter en helhedsvurdering af de anførte forhold fandt Højesteret ligesom landsretten, at det ikke ville være i strid med retten til en retfærdig rettergang, der følger af Menneskerettighedskonventionens artikel 6, stk. 1, at tillade anklagemyndigheden at anvende hele det video- og lydoptagede

materiale og polititjenestemanden Franks vidneforklaring som bevis i sagen. Der var under de ovenfor anførte omstændigheder heller ikke i øvrigt sket en sådan tilsidesættelse af retssikkerhedsmæssige hensyn til T, at optagelserne og vidneforklaringen ikke kunne indgå som bevis i sagen.

På den anførte baggrund fandt Højesteret ligesom landsretten, at samtlige de for byretten afspillede video- og lydoptagelser og polititjenestemandens vidneforklaring kunne indgå som bevis i sagen.

Kvinde, der var dømt for at fremme virksomheden for Islamisk Stat, blev frakendt dansk indfødsret, men ikke udvist

Sag 112/2023 Dom afsagt den 30. april 2024

T var straffet med 4 års fængsel for i perioden fra februar 2015 til marts 2019 sammen med sin daværende ægtefælle og deres seks mindreårige børn at være indrejst i Syrien og dér at have fremmet virksomheden for terrororganisationen Islamisk Stat (IS), idet T gennem sin tilstedeværelse, herunder ved at virke som hjemmegående husmor for og hustru til personer, der var aktive i IS, bidrog til, at IS kunne opretholde og konsolidere sin position i området, jf. straffelovens § 114 e, 1. pkt. Hun var endvidere straffet for uden tilladelse at have opholdt sig i konfliktområder, hvor IS var part i en væbnet konflikt, i strid med straffelovens § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3.

T har syv mindreårige børn og ét myndigt barn, der alle er danske statsborgere.

For Højesteret angik sagen, om T skulle frifindes for overtrædelse af straffelovens § 114 e, 1. pkt., for to nærmere angivne perioder, hvor hun opholdt sig i områder, der var kontrolleret af IS, om der var grundlag for at nedsætte eller forhøje straffen, om T skulle frakendes sin danske indfødsret, og om T skulle udvises.

T havde for det første anført, at hun først to måneder efter indrejsen til Syrien forstod, at hendes daværende (første) ægtefælle kæmpede for IS. For det andet havde T anført, at hun ikke havde fremmet IS' virksomhed i en periode på over 10 måneder fra hendes første ægtefælle afgik ved døden til hun blev gift med sin anden ægtefælle, der arbejdede som ambulancefører for IS.

Højesteret henviste til, at landsretten havde fundet det bevist, at T ved sin indrejse til Syrien og under sit ophold vidste, at IS var en terrororganisation, at hun under sit ophold virkede som husmor og opfostrerede sine børn dér, mens hun i en periode var gift med en mand, der kæmpede for IS, og i en senere periode var gift med en mand, der arbejdede som ambulancefører for IS. Hun havde frivilligt taget til Syrien og frivilligt blevet dér. Efter en gennemgang af forarbejdernes beskrivelse af det objektive gerningsindhold i straffelovens § 114 e, 1. pkt., samt forsætskravet efter bestemmelsen fastslog Højesteret, at T med rette var straffet for overtrædelse af bestemmelsen i hele perioden.

Højesteret fastslog endvidere, at straffen på fængsel i 4 år var passende fastsat.

Angående spørgsmålet om frakendelse af Ts indfødsret, udtalte Højesteret, at der ved vurderingen heraf, efter forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, skal foretages en proportionalitetsafvejning af på den ene side forholdets grovhed og på den anden side en frakendelses betydning for den pågældende. I tilfælde som det foreliggende, hvor T er dømt for mere alvorlige forhold, bør der som udgangspunkt frakendes dansk indfødsret. Frakendelsen af indfødsretten skal endvidere være i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 8 og de krav, der følger af EU-retten.

Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret, at der – uanset Ts stærke tilknytning til Danmark, navnlig som følge af hendes herboende otte børn – ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet om frakendelse af dansk indfødsret. Højesteret henviste i den forbindelse til karakteren og grovheden af Ts kriminalitet og hendes tilknytning til Bosnien-Hercegovina, hvor hun fandtes også at være statsborger.

Angående spørgsmålet om udvisning udtalte Højesteret, at det var ubestridt, at der foreligger et afhængighedsforhold mellem T og hendes syv mindreårige børn. Højesteret udtalte, at hvis T blev udvist, vil der som følge af det nævnte afhængighedsforhold være en betydelig risiko for, at børnene sammen med hende må forlade Unionens område og dermed ikke effektivt kan nyde deres rettigheder som unionsborgere. Efter EU-Domstolens praksis vil dette være i strid med Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde, medmindre der foreligger et ekstraordinært tilfælde.

Højesteret udtalte, at det efter de foreliggende oplysninger måtte lægges til grund, at det ikke ville være forsvarligt at flytte børnene fra Danmark til Bosnien-Hercegovina. Højesteret henviste til, at det måtte tages i betragtning, at de fem ældste børn blev taget med til Syrien, hvor de opholdt sig ca. fire år i områder kontrolleret af IS, og at alle syv børn under opholdet i Syrien sammen med deres mor blev nødt til at flygte mange gange på grund af den væbnede konflikt i de pågældende områder. Børnene opholdt sig endvidere mere end to år i al Hol-lejren, hvor de sammen med deres mor blev tilbageholdt af de kurdiske myndigheder. Børnene var nu – efter at være kommet til Danmark – i god trivsel og udvikling og velintegreret i skole og børnehave.

Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret herefter, at der ikke forelå et ekstraordinært tilfælde, og at hensynet til børnenes tarv afgørende talte imod at fravige udgangspunktet og udvise T. T, der således har ret til ophold i Danmark afledt af hensynet til børnene, blev herefter frifundet for påstanden om udvisning og tildelt en advarsel om udvisning.

1 år og 6 måneders fængsel for hærværk efter straffelovens § 291, stk. 2

Sag 113/2023 Dom afsagt den 20. juni 2024

Tiltalte, som erkendte sig skyldig i hærværk af betydeligt omfang efter straffelovens § 291, stk. 2, havde på Museum Jorn i Silkeborg beskadiget og delvist ødelagt Asger Jorn-maleriet ”Den foruroligende ælling”. Skaden som følge af hærværket blev opgjort til knap 1,9 mio. kr.

Byretten fastsatte straffen til ubetinget fængsel i 1 år og 6 måneder. Landsretten fastsatte straffen til ubetinget fængsel i 1 år.

For Højesteret angik sagen også strafudmålingen, herunder om der var grundlag for at gøre straffen helt eller delvist betinget, eventuelt med vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret udtalte, at det ved straffastsættelsen i sager om hærværk må anses som en væsentligt skærpene omstændighed, at hærværket er rettet imod et offentligt udstillet betydningsfuldt maleri mv., der som kunstværk er uerstatteligt.

I den konkrete sag lagde Højesteret ved straffastsættelsen derudover vægt på, at hærværket var nøje planlagt, og at formålet som anført af landsretten var at iscenesætte tiltalte som kunstner. Endelig lagde Højesteret vægt på, at maleriet ved hærværket var påført permanent skade, og at den økonomiske skade var opgjort til ca. 1,9 mio. kr.

Herefter og efter en samlet vurdering af sagen fandt Højesteret, at straffen – uanset at tiltalte ikke tidligere var straffet – skulle fastsættes til fængsel i 1 år og 6 måneder.

Med den samme begrundelse fandt Højesteret, at der ikke var grundlag for at gøre nogen del af fængselsstraffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste.

Et fængsels optagelse af telefonsamtaler mellem en indsat og en advokatfuldmægtig var ulovlig Sag BS-60316/2023-HJR Dom afsagt 21. august 2024

Under afsoning af en straf på fængsel i 4 år blev A overført til lukket afdeling i Storstrøm Fængsel. I fængslet havde han adskillige telefonsamtaler med en advokatfuldmægtig. Samtalerne, som fængslet optog, drejede sig bl.a. om, at A ønskede at klage over afsoningsforholdene.

For Højesteret var sagens hovedspørgsmål, om fængslets optagelse af telefonsamtalerne udgjorde en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Derudover angik sagen, om A afsonede under forhold, der udgjorde en krænkelse af konventionens artikel 3 eller artikel 8.

Højesteret udtalte, at efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis indebærer retten til privatliv og korrespondance efter artikel 8, at frihedsberøvede har ret til fuld og uhindret adgang til at konsultere en advokat i fortrolighed. Dette gælder ikke kun i forhold til advokater i verserende retssager eller i påtænkte civil- eller strafferetlige sager, men også al anden advokatbi-stand.

Ifølge Menneskerettighedsdomstolens praksis er optagelse af en frihedsberøvedes telefonsamtaler et indgreb i retten til privatliv og korrespondance efter artikel 8, stk. 1. Indgrebet skal derfor opfylde kravene i artikel 8, stk. 2. Menneskerettighedsdomstolen har med hensyn til frihedsberøvede fastslået, at nationalstaterne har en snæver skønsmargin vedrørende indgreb i fortroligheden mellem den frihedsberøvede og dennes advokat. Et sådant indgreb i fortroligheden kan kun ske under ekstraordinære omstændigheder ("exceptional circumstances"), såsom for at forhindre alvorlig kriminalitet eller væsentlige brud på fængselssikkerheden.

Højesteret udtalte endvidere, at straffuldbydelseslovens regler om en indsats adgang til fortrolig kommunikation med en advokat, jf. lovens § 56, stk. 1, og § 57, stk. 6, jf. stk. 1, skal fortolkes i lyset af Danmarks internationale forpligtelser, jf. Menneskerettighedskonventionens artikel 8.

Højesteret lagde til grund, at fængslet var bekendt med, at telefonsamtalerne var med en advokatfuldmægtig, der var A's juridiske rådgiver. Højesteret lagde endvidere til grund, at fængslet afslog at undlade at optage telefonsamtalerne, fordi advokatfuldmægtigen efter fængslets opfattelse ikke var omfattet af straffuldbydelseslovens regler om en indsats adgang til fortrolig kommunikation med en advokat. Direktoratet for Kriminalforsorgen og Storstrøm Fængsel havde ikke gjort gældende, at der forelå ekstraordinære omstændigheder ("exceptional circumstances"), som gjorde det nødvendigt at optage telefonsamtalerne.

På denne baggrund fandt Højesteret, at A havde krav på, at hans telefonsamtaler med advokatfuldmægtigen ikke blev optaget. Optagelserne var derfor i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8.

Højesteret fandt ikke grundlag for at fastslå, at de forhold, som A havde afsonet under, udgjorde en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 3 eller artikel 8.

Efter en samlet vurdering af krænkelsesernes karakter og omstændighederne i øvrigt fandt Højesteret, at A havde krav på en godtgørelse på 10.000 kr. for fængslets uberettigede optagelse af telefonsamtalerne.

Fastsættelse af omfang og varighed af opholdsforbud i medfør af straffelovens § 79 a

Sag 35/2024 Dom afsagt den 30. oktober 2024

T1, T2 og T3 var fundet skyldig i alvorlig personfarlig kriminalitet som led i en bandekonflikt mellem to bandegrupperinger, hvor der som led i konflikten blev anvendt skydevåben, ved i forening og efter forudgående aftale med seks andre at have overfaldet to personer, der blev tildelt flere slag og flere knivstik, hvorved den ene person kom i livsfare. Foruden en fængselsstraf på 4 år for det voldelige overfald meddelte Landsretten T1, T2 og T3 forbud mod at færdes og opholde sig i Odense Kommune i 5 år (opholdsforbud).

Sagen angik for Højesteret, om opholdsforbuddet skulle begrænses til kun at omfatte en del af Odense Kommune, og om varigheden af forbuddet skulle forlænges.

Højesteret bemærkede, at opholdsforbuddet skal forhindre, at de tiltalte genoptager deres kriminelle aktiviteter, når de bliver løsladt og henviste til, at landsretten havde fundet, at de var medlemmer af en bandegruppering, der ifølge Fyns Politi er involveret i alvorlig narkotikakriminalitet, berigelseskriminalitet og personfarlig kriminalitet, herunder som deltager i en række skyderier i perioden 2018-2020 som led i konflikter med andre bandegrupperinger. Højesteret bemærkede desuden, at bandens virkeområde ikke er begrænset til en bestemt del af Odense.

På den baggrund vurderede Højesteret, at det er nødvendigt, at opholdsforbuddet i overensstemmelse med udgangspunktet i lovens forarbejder og politiets faglige vurdering omfatter hele Odense Kommune, og Højesteret fandt således ikke grundlag for at begrænse forbuddet, så det kun omfatter et nærmere afgrænset område i kommunen.

Højesteret fandt heller ikke grundlag for at begrænse opholdsforbuddet, således at de tiltalte kan passere gennem Odense Kommune i øst- og vestgående retning med tog eller bil, herunder via Fynske Motorvej E20. Højesteret henviste til, at forarbejderne til straffelovens regler om opholdsforbud må forstås således, at der som udgangspunkt vil blive givet en stående tilladelse til transit gennem Odense Kommune via E20 eller med tog, medmindre der er konkrete omstændigheder, der giver grundlag for at antage, at der er risiko for misbrug, eller at en tilladelse vil vanskeliggøre håndhævelsen af et opholdsforbud.

Opholdsforbuddet skulle således – i overensstemmelse med lovens udgangspunkt – omfatte hele Odense Kommune.

Højesteret fandt ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering med hensyn til forbuddets varighed.

Tre iranske statsborgere blev idømt fængsel i henholdsvis 6, 7 og 8 år samt udvist for bestandig for bl.a. bistand til en saudiarabisk efterretningstjeneste, terrorfinansiering og anden støtte af en terrororganisation

Sag 30/2024 Dom afsagt den 5. december 2024

T1, T2 og T3 var i landsretten fundet skyldige i fra 2012 til 2020 fra forskellige adresser i Danmark at have bistået en saudiarabisk efterretningstjeneste med at virke i Danmark bl.a. ved at videregive oplysninger om enkeltpersoner i Danmark og om iranske militære anliggender, jf. straffelovens § 108. De var endvidere fundet skyldige i som medlemmer af ASMLA (Arab Struggle Movement for the Liberation of Ahwaz) at have fremmet virksomheden for Martyr Muhyiddin Al-Nasser Brigaden (Brigaden) og Jaish al-Adl, jf. straffelovens § 114 e. De tiltalte var desuden fundet skyldige i terrorfinansiering, idet de havde tilvejebragt 15 mio. kr. og forsøgt at tilvejebringe yderligere 15

mio. kr. til ASMLA og Brigaden, jf. straffelovens § 114 b, samt for offentligt at have billiget et terrorangreb, jf. straffelovens § 136, stk. 2.

For Højesteret var hovedspørgsmålet, om de handlinger (bl.a. bombeangreb), som var begået af ASMLA, Brigaden og Jaish al-Adl i Iran skulle anses som terror eller som lovlig frihedskamp mod det iranske styre, da det er en betingelse for at straffe for overtrædelse af straffelovens § 114 b og § 114 e, at den organisation, der modtager de økonomiske midler eller hvis virksomhed fremmes, begår terrorhandlinger omfattet af § 114. Derudover var der spørgsmål om, hvorvidt de tiltalte offentligt udtrykkeligt havde billiget et terrorangreb, om strafudmåling, om fratagelse af T3's danske indfødsret og om udvisning af alle tre tiltalte.

Højesteret udtalte, at selve det forhold, at en handling har været rettet mod et land, som ikke er et demokratisk samfund, men regeres af et totalitært regime, der ikke respekterer retsstatsprincippet, ikke indebærer, at handlingen falder uden for straffelovens § 114, stk. 1's anvendelsesområde. Om handlingen falder uden for § 114, stk. 1, beror på en samlet vurdering af alle sagens elementer.

Ved denne vurdering henviste Højesteret til det, landsretten bevismæssigt havde lagt til grund om de omhandlede organisationer. Landsretten havde bl.a. lagt til grund, at Brigaden var en del af ASMLA, at ASMLA ikke i det hele eller hovedsageligt handlede for at udbrede demokrati i Iran, at ASMLA indgik i tætte alliancer med antidemokratiske kræfter, at ASMLA planlagde og gennemførte væbnede angreb, der ramte eller kunne ramme militære såvel som ikke militære mål, og at ASMLA gennemførte angreb mod den iranske olieindustri og det iranske bankvæsen.

Landsretten havde om Jaish al-Adl lagt til grund, at organisationen ikke fremmede demokratiske værdier, at den hovedsageligt angreb statslige mål, at angrebene havde dødsfald til følge, og at organisationen tog gidsler.

På denne baggrund tiltrådte Højesteret, at de omhandlede organisationer begik terrorhandlinger i Iran omfattet af straffelovens § 114, stk. 1, uanset at Iran ikke var et demokratisk samfund, men regeres af et totalitært regime, der ikke respekterer retsstatsprincippet.

Landsretten havde som nævnt fundet de tiltalte skyldige i offentligt udtrykkeligt at have billiget et terrorangreb på en militærparade i byen Ahwaz (Iran) den 22. september 2018 ved på sociale medier at opslå teksterne

(Opslag nr. 1): "At gå efter Den Iranske Revolutionsgarde som led i den ahwaziske nationale modstand i forbindelse med militærparaden i Ahwaz hører under rammerne af selvforsvar mod den militære milits, der internationalt er kategoriseret som værende terroristisk"

og

(Opslag nr. 2): "Havde det ikke være for den koordinerede præcise og hurtige mediereaktion for ahwazierne i går efter den helteagtige aktion af Den Nationale Ahwaziske Modstand, ville alle medierne i dag, særligt de iranske, have talt om en "Daesh aktion i Ahwaz", og så ville enhver ahwazisk aktivitet være blevet kategoriseret som "Daesh aktion", ligesom det skete i Syrien"

Højesteret fandt, at opslag nr. 1 ikke kunne anses for en udtrykkelig billigelse af terrorangrebet på militærparaden, men at omtalen i opslag nr. 2 af angrebet som "den helteagtige aktion" udgjorde en udtrykkelig billigelse af terrorangrebet.

Højesteret fandt, at landsretten havde udmålt passende straffe med fængsel i henholdsvis 6, 7 og 8 år. For så vidt angik straffelovens § 108 lagde Højesteret vægt på bl.a., at der var tale om en længerevarende, omfattende og systematisk indsamling og videregivelse af oplysninger om bl.a. enkeltpersoner i Danmark og i udlandet samt iranske militære anliggender til en saudiarabisk efterretningstjeneste. For så vidt angår overtrædelserne af straffelovens § 114 b og § 114 e lagde Højesteret vægt på navnlig, at der var tale om længerevarende, omfattende og systematisk finansiering og fremme af terrorvirksomhed. I formildende retning lagde Højesteret bl.a. vægt på baggrunden for de tiltaltes handlinger, herunder at der var tale om en modstand mod og bekæmpelse af det iranske styre, der ikke kan anses for demokratisk, og som anvender bl.a. dødsstraf, tortur og diskretionær frihedsberøvelse samt undertrykker etniske minoriteter.

Henset til karakteren og grovheden af T3's kriminalitet og hans tilknytning til henholdsvis Iran og Danmark fandt Højesteret, at betingelserne i indfødsretsloven for at frakende T3's danske indfødsret var opfyldt, og at denne frakendelse ikke var i strid med bl.a. de krav, som følger af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis i sager om frakendelse af indfødsret.

For så vidt angår spørgsmålet om udvisning udtalte Højesteret, at det fulgte af udlændingelovens § 26, stk. 2, jf. § 22, nr. 1, 2 og 6, at de tiltalte skulle udvises, medmindre det med sikkerhed ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv og for så vidt angik T3, hvis mindreårige børn var danske statsborgere, også Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde artikel 20.

Efter en afvejning af kriminalitetens karakter og alvor, T3's tilknytning til Danmark og Iran og hans to mindreårige børn, der var danske statsborgere, fandt Højesteret, at udvisning af T3 med indrejseforbud for bestandig hverken var i strid med det EU-retlige proportionalitetsprincip eller Menneskerettighedskonventionens artikel 8.

Efter en samlet afvejning af kriminalitetens karakter og alvor sammenholdt med T1 og T2's tilknytning til Danmark og Iran fandt Højesteret, at udvisning med indrejseforbud for bestandig ikke var i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8.